

РОЛЬ І МІСЦЕ РЕНТНИХ ДОХОДІВ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВА – РЕГІОН – СУБ'ЄКТ ГОСПОДАРЮВАННЯ

асист. Галинська Ю.В., студент гр. АММ-31 Шкіль Д.С.

Природна рента є складовою народногосподарського прибутку. Але в умовах сучасної економіки цей дохід не поступає у державний і місцеві бюджети в повній мірі, а залишається у господарюючого суб'єкту. За експертними оцінками РВПС України НАН України, приблизно 80 % щорічних фінансових потоків, які формуються внаслідок використання її природно-ресурсного потенціалу України фактично не контролюються державою та обминають бюджети, не будучи охопленими відповідними платежами.

Абсолютна рента в умовах обмеження пропозиції присутня на всіх об'єктах розробки й значною мірою визначається ціною природного ресурсу, а диференціальна рента є тільки на родовищах з відносно кращими характеристиками розробки й визначається витратами видобутку. Оскільки основна частина, наприклад, нафти і газу поставляється по міжнародних контрактах, у сучасних умовах не існує об'єктивних природних факторів для формування абсолютної ренти.

В українській науці в даний час представлено два принципи визначення внутрішніх цін на енергоресурси:

- 1) ув'язка внутрішніх цін до світових, точніше експортних цін [2];
- 2) ціни самофінансування, які забезпечують необхідний розвиток паливних галузей [1].

Як зазначається в літературі диференціальна рента I являє собою вииграш, цілком обумовлений особливими природними й еколого-географічними властивостями використовуваних природних ресурсів. Диференціальна рента II виникає в результаті різної продуктивності додаткових вкладень: її маса й норма планомірно зростають в умовах інтенсифікації, науково-технічного прогресу. Таким чином, одержуваний дохід є результатом підприємницької діяльності, і як прийнято, залишається у власності природокористувача. Тому, на думку багатьох науковців, прибуток, що належить природокористувачу варто відокремлювати від диференціальної ренти, що належить суспільству в цілому, шляхом установа рівня рентних платежів безпосередньо в ході аукціону або конкурсу по видачі ліцензій на право експлуатації конкретного природного об'єкта [3].

Тому, перш за все, необхідно привести цю складову державної політики до вимог світу і сталого розвитку економіки та запровадити науково обгрунтовану систему рентних відносин, яка не тільки встановлювала та визначала рентні платежі але і враховувала інтереси регіону на якому розташовані природо добувні підприємства.

На сьогодні рентний дохід розподіляється між власником природного ресурсу — державою (її органами) чи будь-яким суб'єктом, на праві власності якого у формі володіння перебуває природний ресурс, та користувачем цього ресурсу — суб'єктом господарювання, що відповідно до законодавства є власником продукції, виробленої у процесі користування природними ресурсами. Цей дохід виникає в результаті господарської діяльності та пов'язаний з використанням у суспільному виробництві засобів виробництва природних ресурсів, кількість яких обмежена і які характеризуються вичерпністю чи відновлюваністю[4]. На нашу думку цю систему можна представити у якості «трикутника», де кожен з кутів це держава – регіон – господарюючий суб'єкт. Це єдина система, де всі елементи пов'язані між собою. І працювати ця система може тільки за умов, що головні елементи виконують свої функції .

Проведена оцінка екологічних та економічних втрат регіону після видобування корисних копалин, дозволила зробити висновок,що необхідно враховувати інтереси

території на який розташовані підприємства. Для цього необхідно виділяти 6% рентного доходу на відновлення природного балансу, охорону навколишнього середовища після завершення видобувних робіт та фінансування соціальних програм. При цьому ці кошти пропонується перераховувати не в державний бюджет, а залишати в місцевому бюджеті для проведення відновлювальних робіт. Слід також зауважити, що в роботі запропоновано залишати ці кошти в регіональному бюджеті та використовувати для відновлення конкретних родовищ регіону.

1. Дженстер, Пер. Анализ сильных и слабых сторон компании: определение стратегических возможностей / Пер Дженстер, Дэвид Хасси ; пер. с англ. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2003. – 368 с.

2. Орлов В.П. Прикладные аспекты экономической оценки деятельности промышленных предприятий и их объединений (на примере горнодобывающей промышленности) / В.П. Орлов, Ю.В. Немерюк. – Днепропетровск : Наука и образование, 1998. – 55 с.

3. Рентні відносини в системі модернізації національного господарства / за ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б. М. Данилишина. – К. : РВПС України НАН України, 2007. – 518 с.

4. Галинська Ю.В. Науково – методичні основи визначення та вилучення рентного доходу в природокористуванні (на прикладі підприємств паливодобувної галузі) / Ю.В. Галинська / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. СумДУ. – 2012.

Галинська, Ю.В. Роль і місце рентних доходів в системі держава - регіон - суб'єкт господарювання [Текст] / Ю.В. Галинська, Д.С. Шкіль // Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 342-343.